

Meðferðarheimilið Laugaland
Eyjafjarðarsveit

Ársskýrsla 2017

Meðferðarheimilið að Laugalandi í Eyjafjarðarsveit er einkarekið meðferðarheimili á vegum Barnaverndarstofu og hluti af meðferðarkerfi BVS. Meðferðarheimilið veitir stúlkum meðferð, sem hafa farið í greiningar- og meðferðarvistun á Stuðlum. Meðferðarheimilið starfar samkvæmt rekstrarsamningi við Barnaverndarstofu og er undir yfirstjórn hennar, sem sinnir jafnframt eftirliti með meðferðarheimilinu. Eignarhaldsfélagið Pétur G. Broddason ehf. Klettaborg 17, Akureyri var stofnað vegna reksturs meðferðarheimilisins. Meðferðarheimilið hefur verið starfrækt frá árinu 1997, fyrst í Varpholti í Hörgárbyggð síðan að Laugalandi í Eyjafjarðarsveit, frá því í september 2000. Meðferðarheimilið að Laugalandi hefur því verið starfrækt í 20 ár. Núverandi rekstraraðili og forstöðumaður heimilisins er Pétur G. Broddason. Pétur tók við rekstri meðferðarheimilisins þann 1. nóvember 2007. Breytingar urðu á rekstrarformi heimilisins við að nýr rekstraraðili tók við. Í stað þess að vera heimili rekstraraðila og fjölskyldu hans, varð það heimili þar sem meðferðaraðilar eru á vöktum allan sólarhringinn.

Meðferðarheimilið Laugaland er úrræði sem starfar á grundvelli barnaverndarlaga nr. 80/2002. Þar fer fram sérhæfð meðferð fyrir börn með alvarlega hegðunarröskun, eru í vímuefnaneyslu og / eða eiga í öðrum alvarlegum erfiðleikum. Meðferðarrými er fyrir sex til sjö stúlkur á aldrinum 13 – 18 ára. Vistunarsamningur er gerður til sex mánaða í senn. Vistunartími getur þó orðið styttri eða lengri. Vistunartími fer eftir því hvernig stúlkunum og fjölskyldum þeirra gengur að ná tökum á lífi þeirra. Ef stúlkurnar ná viðunandi árangri fyrir að mati vistunaraðila, forráðamanna og meðferðaraðila er möguleiki á að stytta vistunartíma þeirra.

Starfsmenn

Árið 2017 störfuðu eftirtaldir starfsmenn á Laugalandi í fullu starfi: Pétur G. Broddason forstöðumaður, Valdimar H. Valsson dagskrárstjóri, Hulda Svanhildur Björnsdóttir meðferðarfulltrúi, Hulda Þorgilsdóttir meðferðarfulltrúi á kvöldin og um nætur, Alda Björg Ármannsdóttir meðferðarfulltrúi á kvöldin og um nætur, Sigmar Ingi Ágústsson meðferðarfulltrúi, Unnsteinn Tryggvason meðferðarfulltrúi, Ármann Örn Sigursteinsson meðferðarfulltrúi, Svala Fanney Njálisdóttir meðferðarfulltrúi, Hafþór Sólmundarson meðferðarfulltrúi, Elín Eydís Friðriksdóttir sálfræðingur, Birna Ágústsdóttir lögfræðingur

og stjórnarmaður eignarhaldsfélagsins og Jóhanna Rögnvaldsdóttir hjá bókhaldsþjónustunni Roðasteini ehf. sá um bókhald og launagreiðslur fyrir reksturinn.

Heiðar Ríkarðsson sérkennari og umsjónarkennari sérdeildar sá um kennslu stúlkanna veturinn 2016 - 2017. Fleiri kennarar komu þó að kennslu stúlkanna í Hrafnagilsskóla í hinum ýmsu fögum s.s. textílmennt, heimilisfræði, íþróttum og valfögum. Kennararnir starfa eingöngu í Hrafnagilsskóla en eru í nánú samstarfi við meðferðarheimilið. Heiðar Ríkarðsson mætti á starfsmannafundi, meðferðarfundi og í ART á Laugaland.

Starfsnám

Á Laugaland komu þrjú nemendur á 2. og 3. ári frá Háskóla Íslands í vettvangsnám á meðferðarheimilið. Nemarnir voru við nám á Tómsunda- og félagsmálfræðibraut Háskóla Íslands. Nemarnir voru í vettvangsnáminu í þrjár vikur. Einnig komu nemendur frá Símei í heimsókn á Laugaland á árinu með kennurum sínum. Nemendur Símei eru við félagsliðanám. Starfsfólk Laugaland er ánægt stolt með að virtar stofnanir í samfélaginu hafi samband og biðji um aðstoð við að veita nemendum sýnum innsýn í meðferðarstarfið á Laugalandi. Með því sjáum við að Laugaland hefur skapað sér góðan orðstýr og hlotið jákvætt umtal innan menntastofnana.

Námskeið

Allir meðferðaraðilar Laugaland fóru vettvangsferð til RVK um miðjan febrúar 2017. Ferðin var farin til að heimsækja hinar ýmsu stofnanir sem vinna með unglinga í vanda. Meðferðaraðilar heimsóttu m.a. ungmennadeild Vogs, Barnahús, Stuðla, Lækjarbakka, Hamarskot ásamt Barnaverndarstofu. Allsstaðar var tekið vel á móti meðferðaraðilum Laugaland og ferðin því verulega fróðleg.

Tveir meðferðaraðilar fóru á ART (*Agression Replacement Training*) námskeið á Barnaverndarstofu á árinu og eru því allri meðferðaraðilar á Laugalandi útskrifaðir ART þjálfarar þegar þetta er skrifað.

Vistanir á Laugalandi

Skv. ársskýrslu Barnaverndarstofu voru innskriftir/komur á árinu 2017 8. Allar stúlkurnar höfðu áður fengið meðferð og greiningu á meðferðardeild Stuðla og/eða á Barna- og unglingageðdeild Landspítala Háskólasjúkrahúss, áður en til vistunar kom á Laugalandi.

Meðalaldur stúlkanna við lok dvalar á Laugalandi var 17 ár og meðallengd dvalar 245 dagar, þar sem lengsta dvöl var 420 dagar og stysta dvöl 152 dagar. Dvalardagar á árinu 2017 voru 1.512 dagar og nýtingin því 69%.

Meðferðarstarfið

Yfirmarkmið meðferðarinnar á Laugalandi eru:

1. Að stúlkurnar öðlist jákvæða reynslu af heilbrigðum lífsháttum
2. Að stúlkurnar læri að fara eftir reglum, ganga vel um, taka tillit til annarra og að bera virðingu fyrir sjálfri sér og öðrum.
3. Að stúlkurnar geti sett sér raunhæf markmið í meðferðinni, námi og samskiptum og læri hvernig hægt er að ná þeim.
4. Að unnið sé á faglegan hátt að góðum tengslum milli stúlkanna annars vegar og fjölskyldu þeirra hins vegar.
5. Að stúlkurnar nái að vinna sér inn traust hjá foreldrum og meðferðaraðilum.
6. Að stúlkurnar fái tækifæri til að vera virkir þátttakendur í þeirri meðferðarvinnu sem boðið er uppá á meðferðarheimilinu og að þær fái að taka þátt í mótun dagskrá Laugalandis.
7. Að stúlkurnar stundi skóla eða vinnu reglulega að vetri og vinnu við hæfi að sumri.
8. Að stúlkurnar öðlist innsæi í fyrri hegðun og nái að vinna sig út úr þeim vandamálum sem upp hafa komið í þeirra nærumhverfi.
9. Að stúlkurnar læri að nýta sér þau bjargráð sem þeim eru kennd á Laugalandi.
10. Að stúlkurnar öðlist sjálfstraust og sjálfsvirðingu í meðferðinni og geti sagt NEI og JÁ að meðferð lokinni, þegar þau orð eiga við.

Í meðferðinni að Laugalandi er lögð áhersla á að stúlkurnar sýni heiðarleika í orðum og gerðum og standi fyrir máli sínu. Gerðar eru kröfur um að stúlkurnar standi við

skuldbindingar sínar á heimilinu í skóla og vinnu. Lögð er áhersla á að veita stúlkunum jákvæðar upplifanir í leik og starfi. Hvatning og hrós er því mikilvægur þáttur í meðferðarstarfinu.

Meðferðarstarfið. Rauði þráðurinn í meðferðarstarfinu í dag liggur í þessum setningum sem hljóma daglega á Laugalandi, **“þú tekur ábyrgð á meðferð þinni sjálf en við munum aðstoða þig”** eða **“árangurinn átt þú sjálf, enginn gerir þetta fyrir þig, en við munum vera með þér”**. Sjónum meðferðaraðila er fyrst og fremst beint að því jákvæða í hegðun stúlnanna.

Á Laugalandi er lögð áhersla á meðvitaða og úthugaða skipulagningu á meðferðarumhverfinu, á viðmóti meðferðaraðila og félagsskap stúlnanna, í þeim tilgangi að gefa þeim tækifæri til að þroska færni sína; auka tilfinningagreind og félagsfærni og efla persónuuppbyggingu og innri hugræna færni þeirra. Meðferðarumhverfið á Laugalandi er „þolinmótt“ gagnvart hegðun stúlnanna. Að okkar mati eru þau hegðunareinkenni sem stúlkurnar sýna, merki um að þær eigi í innri baráttu. Í meðferð stúlnanna sýnum við stúlkunum, að við tökum þeim eins og þær eru og að við höfum nægan vilja og þol til að halda ró okkar yfir því sem við heyrum og sjáum. Þetta er sérstaklega mikilvægt í upphafi meðferðar þegar fyrstu tengsl okkar við þær eru að hefjast. Þær stúlkur sem til okkar koma, hafa flestar átt í erfiðleikum með að finna jákvæða svörun við tilfinningalegum þörfum sínum. Við leitumst við að veita þeim það viðmót og þá svörun sem þær þurfa. Heiðarleiki, samkvæmni milli orða og gerða, réttlátar kröfur og staðfesta í því sem við bjóðum stúlkunum, eru mikilvægir þættir í að byggja upp traust meðferðartengsl. Við hvetjum og kennum stúlkunum að vera heiðarlegar í samskiptum og gefum þeim tækifæri til að spreyta sig í samskiptum við starfsmenn, fjölskyldu og féлага, með þátttöku í ýmsum atburðum og með tíðum heimferðaleyfum.

Daglegt starf á Laugalandi markast af reglusemi og verða stúlkurnar fyrir stöðugum áskorunum, með að standa sig í meðferðarumhverfinu. Stúlkurnar hafa stöðugt tækifæri til að taka þátt í ýmiss konar samskiptum og athöfnum með meðferðarfélögum og meðferðaraðilum, innan þess ramma sem heimilið og umhverfi þess bjóða uppá. Þannig er alltaf ljóst hvað ætlunin er að gera og síðast en ekki síst að þær geta líka mótað það, sem

gerist í dagskránni á heimilinu. Vegna þeirra góðu tengsla, sem við náum við stúlkurnar höfum við séð að þær finna fyrir innri hvatningu til að fylgja eftir reglum.

Meðferðaraðferðir byggja á því að þrepaskipta stöðu hveirrar stúlku frá 1. upp í 5. þrep. Auk Samningsþreps, sem telst þó ekki til hinna fimm því stúlkur setja sig á það þrep sjálfar, með óheiðarleika eða neikvæðri hegðun. Tilgangurinn með þrepakerfinu er að skapa með því hvetjandi kerfi, þar sem stúlkurnar hafa mestan ávinning af að sýna góða hegðun og þar sem neikvæð hegðun hefur neikvæðar afleiðingar fyrir þær. Með neikvæðum afleiðingum er, fyrst og fremst átt við hlunninda- eða réttindamissi. Lögð er áhersla á að dvelja ekki við neikvæð hegðun, þess í stað að leggja alla áherslu á að undirstrika jákvæða hegðun, leiðbeina um hana og styðja. Þessi aðferð hefur reynst okkur vel og virkar í raun eins og leikur eða keppni við sjálfa sig að spreyta sig á að ná eins langt og hægt er. Þrepakerfið hjálpar okkur meðferðaraðilunum við að ramma inn meðferðarstarfið og gera það skilvirkara. Þrepakerfið á ekki einungis við á meðferðarheimilinu því hegðun í skóla hefur einnig áhrif á þrepastöðu viðkomandi stúlku. Stúlkunum finnst mikilvægt að vinna sér inn traust hjá meðferðaraðilum, kennara og ekki síst foreldrum til að fá aukin réttindi þegar ákveðin sátt við stöðu þeirra hefur náðst, sem og innsýn í þá hegðun sem þær höfðu viðhaft áður en til vistunar á Laugaland kom. Hér að neðan gefur að líta þrepin og til hvers er ætlast á hverju þrepi sem og hvaða réttindi stúlkurnar fá við að hækka um þrep.

1. þrep-byrjunarþrepið

Stúlka sem er nýkomin á Laugaland er á 1. þrepi (byrjunarþrepi) í tvo til fjóra daga eftir því hve lengi hún er að ná því stigi að vilja vera með í því sem er að gerast í dagskránni á Laugalandi. Á þessu þrepi er stúlkan undir eftirliti meðferðaraðila og í mestri umgengni við þá. Hún sækir sjálf skriflega um 2. þrep (þátttökuþrepið) þegar hún vill taka þátt í því sem fram fer á heimilinu. Þegar hún er tilbúin til að vakna á morgnana, borða með öðrum allar máltíðir, snyrta sig, klæða og fara í skólann. Reynslan sýnir að yfirleitt fara stúlkurnar að taka fullan þátt og sækja um 2. þrepið eftir tvo til fjóra daga þó er það einstaklingsbundið. Lögð er áhersla á að sýna stúlku á byrjunarþrepinu sem og á öðrum þrepum, jákvætt viðmót, skilning og stuðning.

Eftir að stúlka hefur lagt fram 2. þreps verkefnið sitt og verið samþykkt á annað þrepið af meðferðaraðilum og meðferðarfélögum fær hún í hendurnar handbók sem í eru upplýsingar um meðferðarheimilið Laugaland.

2. þrep-þátttökuprepið

Eins og nafnið bendir til, þá byggir þetta þrep á þátttöku stúlkanna í leik og starfi. Stúlkurnar fara í skóla eða vinnu, taka þátt í heimilishaldi og annast vel um sjálfa sig. Auk þess taka þær þátt í þeirri útivist sem í boði er, reglulegum ferðum til Akureyrar og síðast en ekki síst öllum meðferðarfundum, sálfræðiviðtölum og ART og öðru sem dagskráin á Laugalandi gerir ráð fyrir. Á þátttökuprepinu sem stúlkur dvelja oftast á í u.þ.b. í fjórar til fimm vikur, getur þó tekið lengri eða styttri tíma. Á þátttökuprepinu fara stúlkurnar að gera sér vel grein fyrir vanda sínum og fá leiðbeiningar frá meðferðaraðilum við að glíma við hann. Meðferðaraðilar mæta stúlkunum þar sem þær eru staddar og beina athyglinni að félagshæfni, sjálfstjórn og styrkleikum viðkomandi. Þrátt fyrir að þátttökuprepið geti verið erfitt fyrir viðkomandi stúlku getur það einnig verið jákvæðasti tíminn í meðferðinni, þar sem þær finna sterkt fyrir því, hvers þær eru megnugar og verða ítrekað stoltar af sjálfri sér yfir árangri sínum. Stúlkurnar hrasa oftast þó er það ekki algilt á þátttökuprepinu í fyrstu heimfararleyfunum, en þá fara meðferðaraðilar og sálfræðingur yfir það með þeim, hvað brást og hvað gekk vel. Einkunnarorðin á þessu þrepi eru “mistök er mjög hraðvirk leið til að læra af ” og svo gerir maður betur næst. Þar sem mistökunum fylgja ekki neikvæð viðbrögð meðferðaraðila þá segja þær okkur iðulega frá mistökum eða óheiðarleikanum sem upp kom sjálfar eða eru hvattar til þess af meðferðarfélögum, eftir að ákveðnu trausti er náð og gera því mistökin síður aftur í meðferðinni. Æfingaleyfi heim hefjast á þessu þrepi eftir að stúlka hefur verið vistuð á heimilinu í u.þ.b. fjórar til sex vikur. Við undirbúning þeirra er unnið að því að þær taki aukna ábyrgð, með miklum stuðningi foreldra. Fyrir leyfin heim er ekki síður nauðsynlegt að foreldrar undirbúi sig og fái aðstoð fyrir komu stúlkanna heim. Vandí stúlkanna er yfirleitt ekki einskorðaður við þær. Vandinn er mun heildrænni og á sér oft djúpar rætur.

Þegar stúlkunum finnst þær tilbúnar til aukinnar ábyrgðar á eigin meðferð, sækja þær skriflega um að fara á 3. þrep (ábyrgðarþrepið). Til þess hækka á 3. þrep, vinnur

viðkomandi stúlka verkefni. Verkefnið gengur útá að svara skriflega áleitnum spurningum um ýmsa atburði sem stúlkan tók þátt í eða var upphafsmaður að og voru ólöglegir eða hættulegir. Stúlkan les verkefnið upp á meðferðarfundum og svarar spurningum frá meðferðaraðilum - og félögum tengdum verkefninu. Öll vinnan er gerð á jákvæðan hátt, án fordóma eða hneykslunar. Stúlkurnar finna jafnan til mikils léttis þegar þær hafa tekið þessi fyrstu skref til ábyrgðar á gjörðum sínum.

3. þrep-ábyrgðarþrepnið

Á þessu þrepi eru stúlkurnar u.þ.b. í átta til tíu vikur en það er þó einstaklingsbundið. Þær taka nú aukna ábyrgð í orðum og gjörðum og á öðrum. Þær undirrita samning þar sem þær samþykkja að taka ábyrgð á sinni meðferð. Þær taka á móti nýliða, fá aukinn vasapening, svara í síma heimilisins, fá að vera lengur með sinn síma, geta haft símavin sem foreldrar samþykkja og þær fá leyfi til að vera einar utan heimilis og eða með stúlku sem komin er jafn langt eða lengra en þær í meðferðinni.

Þær geta farið einar í: bæjarferðir á Akureyri, í líkamsrækt, á skólaskemmtanir, setið í almennum bekk í skólanum ef áhugi og námslegar forsendur eru fyrir hendi, verið aðstoðarþjálfarar í ART, haft tölvu á herbergi sínu þó án þess að komast á netið. Þeim er treyst til aukins frelsis í hvívetna, ásamt lengri heimfararleyfum. Þeim er einnig trúað fyrir ýmsum ábyrgðarstörfum og hvers kyns verkefnum sem auka færni þeirra til að takast á við það sem framundan er eftir útskrift frá Laugalandi. Á þessu þrepi hefst hið eiginlega útskriftarferli. Markmið viðkomandi stúlku tengjast því sem stúlkan þarf að ná tökum á til þess að geta lifað farsælu lífi að lokinni dvölinni á Laugalandi. Á þessu þrepi tekur hún aukinn þátt í að leysa vandamál sem tengjast fjölskyldu hennar. Hún er virkur aðili á meðferðarfundum með fjölskyldunni og í fjölskyldusamtölum. Hún vinnur verkefni tengd fjölskyldunni og tekur ábyrgð á lausnum og úrvinnslu þeirra. Þarna er unnið markvisst að því að tengja stúlkuna traustum böndum við fjölskyldu sína á ný og aðstoða foreldra og stúlku við að ná tökum á því að tala saman á ný og leysa þau mál jafn óðum sem upp koma í þeirra samskiptunum.

Þegar stúlkur eru tilbúnar, sækja þær skriflega um 4. þrepnið (fyrirmyndarþrepnið) og vinna verkefni sem tengjast því. Verkefnið eru einstaklingsbundin en yfirleitt hafa þær gert upp fortíð sína með því að skrifa ævisögu sína. Viðkomandi les verkefnið upp á

meðferðarfundi og svarar spurningum því tengdu. Ef eitthvað hvílir á samvisku hennar t.d. vegna fyrri mistaka, þarf hún að gera tilraun til að létta á sér með því að biðjast afsökunar, leiðréttá ósannindi, allt eftir því sem við á.

4. þrep-fyrirmyndarþrep

Á þessu þrep hefur útskriftardagur jafnan verið ákveðinn og undirbúningur að útskrift hafinn. Stúlkur á þessu þrep eru til mikillar fyrirmyndar alls staðar þar sem þær eru. Þær aðstoða meðferðarfélag sína svipað eins og meðferðaraðili. Þær eru fyrirmyndir þeirra sem styttra eru komnir í meðferðinni. Þær eru vinir er til vammis segja og hvetja hinar stúlkurnar til að takast á við vanda sinn. Þeim getur einnig verið treyst fyrir húslyklum ef þarf, þær fá eigin síma til afnota allan daginn og hafa frjálstan aðgang af nettengdri fartölvu. Stúlka á fyrirmyndarþrepinu getur dregið sig í hlé, en hefur þó aðstoðarskyldur við meðferðarfélag ásamt hússkyldum. Á 4. þrep fær stúlkan aukið tækifæri til að spreyta sig og getur sjálf látið vita ef eitthvað vantar á getuna og hún þarf aðstoð við frá meðferðaraðilum. Hún leitar ráða hjá meðferðaraðilum meira eins og til vina. Á þessu þrep er hún heiðarleg í hvívetna og hegðunin eins óaðfínanleg og forsendur hennar gefa tilefni til.

Stúlkurnar eru einstaklingar með ólíka getu, ólíkan bakgrunn og ólíkar þarfir. Þar af leiðandi gerum við ekki ráð fyrir sömu hegðun allra á þrepunum, en sníðum kröfurnar eftir hverri og einni stúlku hverju sinni. Þetta hefur gert það að verkum að sumar eru lengur en aðrar að ná sömu markmiðum, en komast þó oftast nær. Við reynum því að taka tillit til einstaklingssérkenna stúlkanna og að þær haldi þeim, en fella þær ekki allar í sama mót, þrátt fyrir að hegðunarmótun eigi sér óneitanlega stað.

5. þrep útskriftarþrep

Eins og nafnið bendir til þá er stúlka á 5. þrep að útskrifast. Hún hefur þá lokið sinni meðferð, átt góð heimferðarleyfi, hefur bætt samskipti við fjölskylduna leyst öll verkefni sem fyrir hana hafa verið lögð á Laugalandi með sóma.

Samningsþrepið

Ef stúlku verður á og hún tekur ákvörðun um að fara ekki eftir þeim reglum sem eru á heimilinu, eða hún tekur ákvörðun um að gera eitthvað sem samrýmist ekki því þrepi, sem hún er á. Setur hún sig sjálf á samningsþrep. Við það missir hún öll hlunnindi sem hún hafði á því þrepi sem hún var á. Ef hún hefur unnið sér inn hlunnindi en ekki tekið þau út geymast þau þar til hún hefur aftur komist á sinn fyrri stað innan þrepakerfisins. Stúlkur eru yfirleitt ekki lengi á samningsþrepi. Þær segja frá mistökum í samtölum við meðferðaraðila og á meðferðarfundum, leggja fram verkefni og sækja um að fá að halda áfram. Á þessu þrepi reynir mjög á meðferðaraðila/tilsjónarmann viðkomandi stúlku um að ná samningum og finna leiðir til að hún geti haldið áfram í meðferðinni.

Hlutverk meðferðaraðila í tengslum við þrepakerfið

Mikilvægt er að meðferðaraðilar séu öruggir og samstíga í tengslum við þrepakerfið, þannig að viðbrögð þeirra skili árangri til stúlkanna. Meðferðaraðilinn er sá sem aðstoðar stúlkurnar við að standa sig. Hann tekur ákvarðanir og ræðir viðbrögð eða afleiðingar við samstarfsfólk – ef einhver stúlkanna með hegðun sinni hefur sýnt að hún sé ekki tilbúinn til að hegða sér í samræmi við þrepið þ.e.a.s. taki ekki ábyrgð í samræmi við þau réttindi sem þrepinu fylgja.

Yfirmarkmið með þrepakerfinu er að stúlkurnar læri að lifa í sátt við sjálfar sig og aðra.

Einstaklingsmiðuð meðferð

Á innskriftarfundum, þar sem sitja foreldrar, barnaverndarfulltrúi, viðkomandi stúlka, forstöðumaður meðferðarheimilisins og sálfræðingur, eru sett meðferðarmarkmið fyrir meðferð hvernar stúlku. Þetta er gert á grunni þeirra upplýsinga sem fylgir hverri stúlku frá foreldrum, barnaverndarfulltrúa og frá starfsmönnum fyrri meðferðarárræða, s.s. Stuðla, BUGL eða MST. Strax þegar starfsmenn meðferðarheimilisins kynnast hverri stúlku og birtingarmynd vanda hennar í meðferðinni skýrist, er hegðun hennar og líðan rædd á starfsmannafundum og á meðferðarfundum. Þannig er leitast við að ná betri skilningi á viðbrögðum hennar og meðferðarþörf og hnitmiða meðferðaráætlun. Einnig setur hver stúlka sér skammtíamarkmið með sínum tilsjónarmanni. Þau vinna svo saman að því að

meta hvernig gangi að ná markmiðunum. Viðkomandi stúlka og tilsjónarmaður hennar kynna fyrir öðrum stúlkum og meðferðaraðilum að hvaða markmiðum hún er að vinna að á markmiðafundum.

Samráðsfundur eru haldnir á mánaðar fresti út meðferðartímann og oftar ef þörf krefur. Á samráðsfundi koma ásamt meðferðaraðilum, forsjáraðilar og barnaverndarfulltrúi. Fyrir hvern samráðsfund er gerð samantekt/stöðumat á stöðu viðkomandi stúlku. Samantektin/stöðumatið er yfirleitt grunnur að umræðum á samráðsfundum, auk þess sem fram hefur komið á meðferðarfundunum og því sem foreldrar segja frá af hegðun stúlkunnar í heimferðarleyfum. Þessar umræður draga oft fram þátt foreldranna í lífi stúlnanna og þá þemu sem hefur einkennt samskipti þeirra á milli. Ýmsar óskir og ábendingar foreldranna stúlnanna eru teknar inn í meðferðaráherslur eftir föngum. Á samráðsfundum eru gerðar áætlanir um næstu heimferðarleyfi og skipulag þeirra, skólagöngu, undirbúning fyrir útskriftir og hvaða úrræða eða stuðning er þörf fyrir eftir að meðferðinni á Laugalandi lýkur.

Fjölskyldustarf

Meðan á meðferð stúlnanna á Laugalandi stendur fara foreldrar og eða forsjáraðilar þeirra í viðtöl á þriggja vikna fresti á Laugalandi eða í Reykjavík hjá sálfræðingi Laugalandis og alltaf í tengslum við komu þeirra á samráðsfundi. Samráðsfundir eru haldnir á fjögurra til sex vikna fresti út meðferðartímann. Fjölskyldufundina á Laugalandi sitja forráðamenn, sálfræðingur og meðferðaraðili sem er tilsjónarmaður viðkomandi stúlku ásamt stúlkunni. Á fjölskyldufundunum er lagður grunnurinn að meðferð hvernar stúlku og sú fjölskyldumeðferð sem þar fer fram verður fjölskyldunni til leiðsagnar í umgengni sinni við stúlkuna í heimfararleyfum og að meðferð lokinni. Einnig aðstoðum við fjölskyldurnar til að leysa úr erfiðum fjölskyldumálum og styrkjum stoðir hennar. Megin áherslan er lögð á að hjálpa eða kenna fjölskyldunni að ræða saman án þess að lenda í rifrildum. Að vinna verkefni saman og semja um þau atriði sem þau eru ósammála um. Aðstoða þau við að tala um tilfinningar og gera upp gömul/erfið vandamál sem hvíla á þeim og hafa orðið þeim byrði. Stundum er nauðsynlegt að foreldrarnir fái hjónameðferð í nokkur skipti til að hjálpa þeim að standa saman, tala saman eða koma fram sem sterk eining.

Meðferðarfundir / samtöl

Þegar stúlkurnar eru farnar að sýna samstarfsvilja og farnar að fá innsæi í sitt fyrra líf og vilja fara að ræða afdrif sín og vandamál dýpra fara þær í einkasamtöl til sálfræðings heimilisins. Einnig fara stúlkurnar reglulega, jafnvel daglega í einkasamtöl til meðferðaraðila Laugaland. Í samtölum við stúlkurnar vinna meðferðaraðilar Laugaland eftir hugmyndafræði *Áhugahvetjandi samtals* (Motivational Interviewing MI) Meðferðaraðilar hafa sótt í boði Barnaverndarstofu tvö ítarleg námskeið í samtaltækninni MI. *Áhugahvetjandi samtál* byggir á samvinnu við skjólstæðinginn. Í stað innrættingar er leitast við að kalla fram og efla innri áhugahvöt til hegðunarbreytinga. Með þessari leið er leitast við að skapa jákvæða hegðunarbreytingu á styttri tíma en almennt er talið mögulegt. Áhersla er lögð á að forðast siðapredikanir sem eru til þess fallnar að ýta undir mótþróa og draga úr vilja einstaklingsins til breytinga. Meðferðaraðili ber virðingu fyrir sjálfstæði viðmælanda síns, rétti hans og getu til að taka eigin ákvarðanir innan ákveðinna marka. Rannsóknir hafa leitt í ljós að *áhugahvetjandi samtál* MI ber árangur í bráðþjónustu og meðferðarvinnu með unglingum sem glíma við hegðunar-og vímuefnavanda. *Um er að ræða samtalsstíl sem byggist á samvinnu og hefur það að markmiði að efla bæði áhugahvöt viðmælandans og skuldbindingu til að breyta hegðun.* – Miller & Rollnick (2013).

Meðan á meðferðinni stendur eru haldnir fjölmargir meðferðarfundir ásamt ART (*Agression Replacement Training*). Hver meðferðarfundur fyrir sig hefur sinn ákveðna tilgang. Einnig fá stúlkurnar samtöl við ráðgjafa Barnahúss á Akureyri að jafnaði tvisvar í mánuði ef þær þurfa á því að halda. Einnig er reynt að koma því við að þær stúlkur hitti ráðgjafa sinn frá Barnahúsi í heimfararleyfum.

Á mánudögum eru **Lífsleiknifundir** og er markmið þeirra að styrkja stúlkurnar félagslega, efla sjálfstraust í gegnum tjáningu ásamt því að kenna þeim góð gildi og hvernig þau geta nýst þeim í hinu daglega lífi. Fundurinn fer þannig fram að á hverjum fundi er eitthvað ákveðið þema. Ef þema fundarins er tjáning þá er m. a. ljóð samin og lesin upp, einnig er spilað actionary. Einnig farið í hópeflisleiki sem fela í sér tjáningu. Ef þema fundarins er fræðsla þá förum við í hin góðu gildi. Dæmi um hin góðu gildi getur verið, hjálpssemi,

góðvild, heiðarleiki, dugnaður og væntumþykja. Við förum í gegnum það hvernig þessi góðu gildi geta nýst manni í lífinu. Stúlkurnar koma jafnvel með reynslusögur af sjálfum sér í tengslum við þau gildi sem fjallað er um. Einnig er fjallað um almenna fræðslu eins og mataræði, líkamlega heilsu og andlega heilsu svo eitthvað sé nefnt.

Á miðvikudögum er **Jákvæðnifundur** þar sem stúlkurnar skrifa jákvætt um hvor aðra og lesa upp fyrir hópinn. Skrif þeirra eiga að beinast að því jákvæða eða þeim framförum sem meðferðarfélagar hafa sýnt í vikunni fyrir fundinn. Eftir lesturinn fer fram leynileg kosning þar sem stúlkurnar ásamt meðferðaraðilum kjósa jákvæðustu stúlku liðinnar viku. Nafn jákvæðustu stúlkunnar er sett á fallega skreytt blað með mynd af viðkomandi og sett í ramma í borðstofu heimilisins og er þar til næsta jákvæðnifundar.

Á fimmtudögum og þriðjudögum eru **meðferðarfundur/markmiðsfundur/prepafundir** þar sem saman eru komnir flestir meðferðaraðilar hússins ásamt sálfræðingi. Á fundinum er farið yfir þau markmið sem stúlkurnar hafa sett sér, hvaða einkunn þær gefa sér fyrir liðna viku og ný markmið sem þær telja sig þurfa að setja sér rædd. Á þessum fundum er einnig farið yfir þrepin og umsóknir um þrepahækkun og helgarleyfi ef einhver eru framundan. Þessi fundur er stærsti fundur vikunnar og kemur í kjölfar **starfsmannafundar** sem er fyrir þennan sama dag.

Á sunnudögum er **Líðanfundur** á honum setjast stúlkur niður með starfsmönnum og ræða hvernig líðan þeirra er. Farið er yfir hvernig viðkomandi stúlku líður í hópnum ásamt tengsl viðkomandi við foreldra eða forráðamenn.

Samskiptafundir eru haldnir reglulega á þeim er farið yfir samskiptin á milli stúlkanna. Ýmislegt kemur upp á í samskiptum þeirra á milli, sem þarf að ræða og hjálpa þeim við að leysa.

Einkasamtöl við meðferðaraðila/tilsjónarmann og forstöðumann eiga sér stað nánast daglega. Stúlkurnar eru að jafnaði duglegar að koma og ræða við meðferðaraðila og forstöðumann um sín mál.

Þegar farið er í húsverkin er haldinn svokallaður **Verkfundur**, þar sem farið er yfir verkaskiptinguna og þau húsverk sem þarf að gera þann daginn. Stúlkurnar fara þá í þrif á sínum herbergjum ásamt embættis þrifverki sem þeim er úthlutað.

Félagfærniþjálfunin **ART** (*Agression Replacement Training*) var þjálfuð tvisvar í viku á haust- og vorönn 2016/2017 og einu sinni í viku yfir sumartímenn. Markmiðið með ART

Þjálfun er að efla félagsfærni, reiðistjórnun og siðgæðisþroska hjá stúlkunum. Í félagsfærniþjálfun eru kennd jákvæð samskipti í daglega lífinu með umræðum, hlutverkaleikjum og ýmis konar verkefnum. Reiðistjórnun leggur til grundvallar nám við að bregðast við árekstrum með því að þekkja hvað kveikir reiði, hvað gerist innra með einstaklingnum þegar hann reiðist, hvernig brugðist er við og hvaða afleiðingar reiði getur haft á einstaklinginn og umhverfi hans, unnið er með ytri og innri kveikjur. Við eflingu siðgæðisþroska er rökrætt undir eftirliti þjálfara út frá klípusögum þar sem fyrir koma siðferðileg álitamál. Stúlkurnar fengu viðurkenningarskjal í lok hvers námskeiðs í siðferðilegri rökræðu, reiðistjórnun og félagsfærniþjálfun. Ákveðinn kúltúr hefur skapast á meðferðarheimilinu í tengslum við ART og í öllum samræðum á milli starfsfólks og stúlnanna liggur andi ART í loftinu. Starfsfólk Laugalandis hefur skapað sér góðan orðstír vegna festu og hæfni við þjálfun á ART (*Agression Replacement Training*).

Tómstundir/afþreying

Síðastliðið ár hafa þær stúlkur sem hafa vistast á Laugalandi stundað ýmiss konar afþreyingu. Yfir vetrarmánuðina er iðulega saumað, þrjónað, spilað, málað, teiknað og fönðrað úr hinum ýmsu efnum. Þar sem einungis eru stúlkur á Laugalandi eru haldin dekurkvöld reglulega þar sem þær fá fræðslu um andlitsförðun o.fl. því tengdu. Stúlkurnar fara þá í andlitsböð, litun og plokkun, naglasnyrtingu og dekra við sjálfan sig og hvor aðra. Á þessum dekurkvöldum á Laugalandi skapast alltaf góð og kósý stemning.

Hreyfing er stór þáttur í meðferðarstarfinu á Laugalandi og fá stúlkur sem innskrifast á Laugaland 6 mánaða kort í líkamsræktarstöðinni Átaki á Akureyri. Stúlkurnar fara reglulega á æfingar í Átaki jafnt sumar sem vetur. Yfir sumartímenn hefur iðulega verið gengið á fjöll í nágrenninu, vinsælt er að fylgja gönguleiðum í Kjarnaskógi. Haldnar eru ljósmyndakeppnir á vor og haustönn. Ljósmyndakeppnirnar hafa alltaf notið mikilla vinsælda á meðal stúlnanna. Myndir úr ljósmyndakeppnum undanfarinna ára prýða veggja Laugalandis. Stúlkurnar fóru ásamt meðferðaraðilum tvisvar á hvorri önn í sumarbústað veturinn 2016/2017.

Snjósleðaferðir eru mikið stundaðar yfir veturinn á Laugalandi og eru tveir snjósleðar á heimilinu og eru þeir óspart notaðir af stúlkunum. Stúlkurnar voru sem fyrr iðnar við að fara í sund en í þeim ferðum er áherslan þó frekar á leik en markvissa hreyfingu. Hlíðarfjall

er í næsta nágrenni Laugaland en þar er skíðaparadís Norðurlands. Veturinn 2016/2017 þegar nægur snjór var kominn í fjallið má segja að farið hafi verið á snjóbretti eða skíði um hverja helgi fram á vor. Stúlkurnar fá leiðsögn og kennslu allt eftir því sem við á. Þær hafa verið fljótar að tileinka sér þessa vetrariþrótt. Einnig höfum við notið góðs af skautahöllinni á Akureyri og farið reglulega á skauta.

Bíóferðir á Akureyri eru a.m.k. þrisvar til fjórum sinnum í mánuði, allt eftir framboði bíómynda. Leikhúsferðir eru iðulega á dagskrá heimilisins. Stúlkurnar sáu leikrit hjá Leikfélagi Akureyrar, nemendum Verkmenntaskólans á Akureyri og í Freyvangsleikhúsinu. Stúlkurnar hafa haft bæði gagn og gaman af leikhúsferðunum og hugsa þær með opnari huga til þessara upplifana sem leikhúsið býður uppá.

Yfir sumartímenn 2017 var meira einblínt á afþreyingu sem hægt var að stunda utandyra með stúlkunum. Farið var í útilegur þar sem gíst var í tjöldum yfir nótt og grillað úti í náttúrunni. Farið var reglulega í dagsferðir um Norðurland og stúlkunum kynnt það sem nágretta bæjarfélögin hafa upp á að bjóða í afþreyingu s.s. söfn og fleira. Veiði á silungi í hinum ýmsu vötnum, ám og í sjó á Norðurlandi var mikið stunduð yfir sumartímenn 2017 líkt og undanfarin sumur. Farið var í hvalaskoðunarferðir frá Húsavík eða Árskógsströnd, einnig í River Rafting frá Bakkflöt í Skagafirði og út í Drangey í Skagafirði. Farið var reglulega á hestbak með stúlkurnar þ.e.a.s. þær sem þorðu á hestbak, fjósaferðir og í fjárhúsin í sauðburðinn vorið 2017. Reglulega var farið í hjólaferðir í sumar á Akureyri og enduðu hjólaferðirnar oftast en ekki á bragðaref í ísbúðinni Brynju.

Hefð hefur skapast fyrir því á Laugalandi að taka myndir og myndbönd af stúlkunum við hinar ýmsu tómsstundir og störf. Myndböndin eru svo sýnd í útskriftarveislu viðkomandi frá meðferðarheimilinu. Skapast oft hin mesta skemmtun við að horfa á myndböndin ekki síst fyrir foreldra og aðstandendur stúlkanna sem eru viðstödd útskriftina. Þetta framtak hefur vakið mikla hrifningu hjá stúlkunum og rifjast upp mörg ævintýri, sem þær hafa upplifað á meðferðartímanum við áhorf á myndböndunum. Einnig skapar hefð þessi eftirvæntingu hjá þeim stúlkum sem styttra eru komnar í meðferðinni varðandi það að einhverntímenn muni þær útskrifast frá Laugalandi og þá fái þær sambærilega veislu og myndband.

Á árinu 2017 fengu meðferðaraðilar Laugaland enn meira rými í húsnæði Laugalandskóla vegna velvildar Eyjafjarðarsveitar sem er eigandi húsnæðisins sem

meðferðarheimilið er rekið í. Um er að ræða ca. 60 fím sem meðferðaraðilar innréttuðu sem tómsundamiðstöð. Keypt voru í rýmið borðtennisborð, poolborð, dart, fótboltaspil og stórt þythokkýborð ásamt hljómflutningstækjum og sjónvarpi. Þessi aukning á afþreyingu vakti mikla ánægju hjá skjólstæðingum og meðferðaraðilum Laugaland.

Skóli / Vinna

Margar þeirra stúlkna, sem koma í meðferð á Laugaland hafa afar neikvæða reynslu af skólagöngu, ástæðan fyrir því er sú að þær hafa á ýmsan hátt haft neikvæða upplifun af kröfum skólans, viðmóti kennara og samskiptum við samnemendur. Í skólagöngu stúlkanna á Laugandi sem fer fram í sérdeildinni í Hrafnagilsskóla er lögð áhersla á að sýna stúlkunum jákvætt viðmót þar sem þær upplifa sig ekki sem „þolendur“ skólakerfisins. Talsverður tími getur liðið áður en þær fara að líta skólagönguna og kennarann jákvæðum augum. Lögð er áhersla á að námskröfur og kennsluáðferðir séu miðaðar að þörfum hvernar stúlku fyrir sig. Lögð er áhersla á að stúlkurnar fái staðfestingu á að þær geti lært, með því að hafa áætlanir raunsæjar og aðstoða þær við að takast á við það sem þær hafa einsett sér. Leitast er við að láta innihald kennslunnar höfða til þeirra, m.a. með því að tengja kennsluna því sem þær hafa áhuga á. Stúlkurnar hafa áhrif á innihald kennsluáætlunar og markmið um afköst. Þær stúlkur sem hafa sýnt næga námsgetu og sjálfstjórn, fá tækifæri til ef þær hafa áhuga á að taka þátt í almennri kennslu í almennum bekk í Hrafnagilsskóla. Við það fá þær undirbúning undir það að fara aftur í almennan grunnskóla eða í framhaldsskóla. Umsjónarkennari og aðalkennari stúlkanna veturinn 2016/2017 var Heiðar. Fleiri kennarar koma þó að kennslunni, s.s í íþróttum, textíl, heimilisfræði og fleiri fögum. Þær stúlkur sem hafa lokið grunnskólaprófi eiga kost á því að taka fjarnám við Framhaldsskólann að Laugum í Reykjadal eða fara í dagskóla í Verkmenntaskólann á Akureyri. Ef stúlkur fara í fjarnám við Lauga skóla nota þær tölvur í skólastofunni að Hrafnagili og fá aðstoð kennarans þar, en einnig veita kennarar frá Laugum þeim leiðsögn í gegnum tölvupósta. Flestar stúlkurnar sem fara í fjarnám taka 1 til 4 fög á önn annað hvort upptöku á 10. bekkjar námsefni eða fara í almennt nám. Stúlkurnar taka þátt í viðburðum skólanna VMA, Laugaskóla eða Hrafnagilsskóla allt eftir áhuga hvernar stúlku fyrir sig. Á árinu fóru þrjár stúlkur frá Laugalandi og tóku þátt í tónlistarkeppni Framhaldsskólans að Laugum *Tónkvíslinni* keppninni var sjónvarpað á

sjónvarpsstöðinni N4. Stúlkurnar unnu til verðlauna fyrir vinsælasta atriðið í keppninni. Stúlkurnar stóðu sig virkilega vel og voru Laugalandi til sóma.

Gott samstarf hefur verið á milli Laugalands og skólastjórnenda Hrafnagilsskóla, Verkmenntaskólans á Akureyri og Framhaldsskólans að Laugum á árinu 2017 eins og undanfarin ár og þökkum við meðferðaraðilar Laugalands fyrir það.

Meðferðaraðilar á Laugalandi hafa lagt á það áherslu að ef stúlkur eru á 17. ári og fyrir séð að þær verði fram yfir 17. ára afmælisdaginn sinn á Laugalandi að þær hefji ökunám meðan á meðferð þeirra stendur og útskrifist frá Laugalandi með bílpróf. Þetta er þó ekki gert nema í samráði við foreldra. En undanfarin ár hafa nokkrar stúlkur útskrifast með bílpróf frá Laugalandi og sjá meðferðaraðilar hversu mikilvægt það er fyrir stúlkur, sem hafa átt erfitt með að ljúka einhverju sem þær byrjuðu á að komast í gegnum ökunám.

Meðferðaraðilar á Laugalandi hafa verið í góðu samstarfi við nokkra atvinnurekendur á Akureyri á árinu 2017 eins og undanfarin ár. Stúlkur sem hafa verið vistaðar á Laugalandi hafa fengið vinnu með skóla og sumarvinnur við hin ýmsu störf á Akureyri má í því sambandi nefna afgreiðslustörf í Hagkaup, afgreiðslu í tískuvöruversluninni Imperial á Glerártogi, afgreiðslustörf í Bónus, störf á sólbaðstofunni Stjörnusól, afgreiðslu í verslun og mötuneyti Fjölsmiðjunnar.

Meðferðaraðilar Laugalands hafa unnið metnaðarfullt starf og lagt sig fram um að ná sem mestum árangri með stúlkurnar og fjölskyldur þeirra. Þar sem þekkingu hefur þrotið hjá meðferðaraðilum vegna geðrænna erfiðleika hjá sumum skjólstæðinga okkar höfum við leitað til lækna og meðferðaraðila á BUGL. Einnig hafa meðferðaraðilar á Laugalandi verið í samstarfi við Steingerði Sigurbjörnsdóttur barna- og unglingsgeðlækni sem Barnaverndarstofa hefur gert þjónustusamning við. Steingerður hefur komið á Laugaland og verið með fræðslu fyrir meðferðaraðila Laugalands. Þökkum við ofangreindum aðilum fyrir öflugt og fróðlegt samstarf. Meðferðarheimilið hefur átt gott samstarf lækna og annað starfsfólk á Sjúkrahúsinu á Akureyri SKA, ásamt lögreglunni á Akureyri og þökkum við þeim fyrir gott og skilningsríkt samstarf.

Laugaland hefur verið þeirrar gæfu aðnjótandi að fá styrk úr Minningarsjóði Sigrúnar Mjallar Jóhannesardóttur undanfarin ár. Styrkurinn hefur verið nýttur í skapandi

afþreyingu s.s tvær ferðir til London með skjólstæðinga og til kvikmyndagerðar. Meðferðaraðilar á Laugalandi þakkar stjórn Minningarsjóðs Sigrúnar Mjallar, fyrir veittan stuðning við meðferðarstarfið á Laugalandi. Meðferðaraðilar á Laugalandi þakka Halldóri Magnússyni verslunarstjóra í Imperial fyrir að veita stúlkum á Laugalandi tækifæri til að starfa í tískuvöruverslun, einnig færum við Jóhönnu Hjaltalín verslunarstjóra í Hagkaup á Akureyri, Rósu eiganda Stjörnusólar og leikskólanum Krummakoti í Eyjafjarðarsveit þakklæti fyrir að veita stúlkunum tækifæri til að stunda vinnu hjá þeim. Við þökkum fyrir frábært samstarf við Erling Kristjánsson forstöðumann í Fjölsmiðjunnar á Akureyri. Einnig færum við þakkir til stjórnenda Leikfélags Akureyrar, Leikfélags Eyjafjarðarsveitar fyrir velvild og greiðasemi ásamt öllum öðrum fyrirtækjum sem við höfum átt viðskipti við. Einnig viljum við færa þakkir til nágretta okkar hér í Eyjafjarðarsveit fyrir velvild í garð starfseminnar og þær heimsóknir sem stúlkunum hefur staðið til boða á bæina til að kynnast sveitastörfum og umhirðu húsdýra. Síðast en ekki síst þökkum við barnaverndarnefndum og Barnaverndarstofu fyrir gott samstarf á árinu 2017.

Virðingarfyllst,

Pétur G. Broddason, forstöðumaður Laugalandi.